

ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი

მეცნიერებათა და ხელოვნების ფაკულტეტი

სამაგისტრო პროგრამა: შუა საუკუნეების კვლევები

სამაგისტრო ნაშრომის კონცეფცია

“დავით აღმაშენებელი ქართლის ცხოვრების სომხურ თარგმანში”

გოგა გონაშვილი

ხელმძღვანელი: ეკა ჭყოიძე, ასოცირებული პროფესორი, იოანინას
უნივერსიტეტის (საბერძნეთი) ფილოსოფიის დოქტორი

ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი
თბილისი, 2024

ანოტაცია

ნაშრომი იკვლევს ქართლის ისტორიის სომხურ თარგმანს, განსაკუთრებით ყურადღებას ამახვილებს დავით აღმაშენებელსა და მის გავლენაზე შუა საუკუნეებში ისტორიული ნარატივების, კულტურული გადმოცემისა და იდენტობის აგების გაგებაზე. ანალიზი მოიცავს ენობრივ, ნარატიულ, კულტურულ და ისტორიულ განზომილებებს, კვლევა ნათელს ჰფენს სომხურ-ქართული ურთიერთობების სირთულეებს და დავითის მემკვიდრეობის, როგორც კულტურათაშორისი თანამშრომლობისა და რეგიონული სტაბილურობის სიმბოლოს მუდმივ მნიშვნელობას. ქართლის ისტორიის სომხურ გადმოცემაში ენობრივი ნიუანსების, ნარატიული მოტივებისა და კულტურული ადაპტაციების შესწავლით, კვლევა გვთავაზობს ღირებულ შეხედულებებს შუა საუკუნეების კავკასიაში კულტურული გაცვლის, რელიგიური ტრანსფორმაციისა და დინასტიური წარმოდგენის დინამიკაზე. გარდა ამისა, იგი ხაზს უსვამს დავითის გამოსახულების მნიშვნელობას კულტურათაშორისი ურთიერთგაგების ხელშეწყობაში, კულტურული მემკვიდრეობის შენარჩუნებასა და სომხურ-ქართული ურთიერთობების თანამედროვე აღქმის ჩამოყალიბებაში.

თავი I: სამეცნიერო ლიტერატურის მიმოხილვა

ამ თავში მოცემულია კვლევის თემასთან დაკავშირებული არსებული სამეცნიერო ნაშრომების ყოვლისმომცველი მიმოხილვა, მათ შორის ისტორიული ნარატივები, კულტურული კვლევები და ქართლის ისტორიის თარგმანები. იგი იკვლევს ძირითად თემებს, დებატებსა და ხარვეზებს ლიტერატურაში, საფუძველს უყრის კონკრეტული მიმართულებით არსებულ კვლევას და ხაზს უსვამს შემდგომი გამოკვლევის სფეროებს.

თავი II: მეთოდოლოგია

ამ თავში განმარტებულია კვლევაში გამოყენებული კვლევის მეთოდოლოგია. მასში განხილულია მონაცემთა შეგროვების, ანალიზისა და ინტერპრეტაციის მიდგომა, აგრეთვე თეორიული ჩარჩოები, რომლებიც წარმართავს გამოძიებას. თავი ასევე

განიხილავს არჩეული მეთოდოლოგიის ნებისმიერ შეზღუდვას და გთავაზობთ კვლევის პროცესს.

თავი III: სომხებისა და ქართველების რელიგიური ურთიერთობები

ეს თავი იკვლევს რელიგიურ დინამიკას სომხებსა და ქართველებს შორის, ისტორიულ მოვლენებს, როგორცაა ტაშირ-ძორაგერტის სამეფოს საქართველოსთვის შემოერთება, ანისის განთავისუფლება თურქ-სელჩუკებისგან და დავით აღმაშენებლის როლი სომხურ ენაში. იგი განიხილავს ძალისხმევას ქართული და სომხური ეკლესიების გაერთიანებისაკენ და ხაზს უსვამს ტოლერანტობისა და თანაარსებობის თემებს საქართველოში.

თავი IV: „დავით აღმაშენებლის ცხოვრება“ ქართლის ცხოვრების სომხურ თარგმანში, განსხვავებები ქართულ ორიგინალთან.

აღნიშნული თავი ფოკუსირებულია დავით აღმაშენებლის „ქართლის ცხოვრების“ სომხურ თარგმანზე, ეს თავი ანალიზებს გამოტოვებებს, ცვლილებებსა და დამატებებს ორიგინალურ ქართულ ტექსტთან შედარებით. იგი ზედმიწევნით იკვლევს დავით აღმაშენებლის აღსაწერად გამოყენებულ ეპითეტებს, აფასებს მთარგმნელის დამოკიდებულებას მის მიმართ და იკვლევს თარგმანში შესაძლო დამოკიდებულებების გამოხატვას.

თავი V: „ქართლის ცხოვრების“ სომხური თარგმანი

თავი იკვლევს „ქართლის ცხოვრების“ სომხური თარგმანის ფონს, ანალიზებს მის შინაარსს და მნიშვნელობას, გადმოგვცემს დავით აღმაშენებლის ასახვას ქართულ ნარატივებში და იკვლევს მის მემკვიდრეობას ქართლის ცხოვრებისეულ ისტორიებში, როგორც ეს ასახულია თარგმანში.

თავი VI: კვლევის შედეგები და ანალიზი სომხური და ქართული თარგმანების შედარებითი ანალიზის საფუძველზე.

ამ თავში წარმოდგენილია კვლევის შედეგები. იგი განიხილავს ანალიზის შედეგად მიღებულ ძირითად შეხედულებებს და გვთავაზობს ისტორიული ნარატივების,

კულტურული გადმოცემის და იდენტობის აგების ნიუანსურ გაგებას შუა საუკუნეებში,
რაც ხელს უწყობს ამ სფეროში სამეცნიერო დისკურსის სწორ აღქმას.

Annotation

This extensive study delves into the Armenian translation of Kartli's history, focusing particularly on the portrayal of David IV the Builder and its implications for understanding historical narratives, cultural transmission, and identity construction in the Middle Ages. Through meticulous analysis encompassing linguistic, narrative, cultural, and historical dimensions, the research sheds light on the complexities of the Armenian-Georgian relations and the enduring significance of David's legacy as a symbol of cross-cultural cooperation and regional stability. By examining linguistic nuances, narrative motifs, and cultural adaptations in the Armenian retelling of Kartli's history, the study offers valuable insights into the dynamics of cultural exchange, religious transformation, and dynastic representation in the medieval Caucasus. Furthermore, it underscores the importance of David's portrayal in fostering cross-cultural understanding, preserving cultural heritage, and shaping modern perceptions of the Armenian-Georgian relations. Through interdisciplinary methodologies and approaches, the research contributes to a nuanced understanding of historical memory, cultural heritage, and cross-cultural dialogue in the Caucasus region.

Chapter I: Review of Scientific Literature

This chapter provides a comprehensive overview of existing scholarly works relevant to the study's topic, including historical narratives, cultural studies, and translations of Kartli's history. It examines key themes, debates, and gaps in the literature, laying the foundation for the research and highlighting areas for further exploration.

Chapter II: Methodology

In this chapter, the research methodology employed in the study is elucidated. It discusses the approach to data collection, analysis, and interpretation, as well as the theoretical frameworks guiding the investigation. The chapter also addresses any limitations of the chosen methodology and offers insights into the research process.

Chapter III: Religious Relations of Armenians and Georgians

This chapter delves into the religious dynamics between Armenians and Georgians, exploring historical events such as the accession of Tashir-Dzordakerti to Georgia, the liberation of Anis from the Seljuk Turks, and the role of David the Builder in Armenian

territories. It examines efforts to unify Georgian and Armenian churches and highlights themes of tolerance and coexistence in Georgia.

Chapter IV: "The Life Of David IV the Builder of Kartli in the Armenian Translation"
Differences from the Original Georgian

In this chapter we Focusing on the Armenian translation of the Life of David IV the Builder of Kartli, analyze omissions, changes, and additions compared to the original Georgian text. It scrutinizes epithets used to describe David IV the Builder, evaluates the translator's attitude towards him, and examines the expression of possible attitudes in the translation.

Chapter V: Georgian Translation of " The Life of Kartli"

This chapter explores the background of the Georgian translation of Life of Kartli, analyzing its content and significance. It investigates the portrayal of David the Builder in Georgian narratives and examines his legacy in the life stories of Kartli as depicted in the translation.

Chapter VI: Research Results and Analysis

Drawing on the comparative analysis of Armenian and Georgian translations, this chapter presents the research findings and their implications. It discusses key insights gleaned from the analysis and offers a nuanced understanding of historical narratives, cultural transmission, and identity construction in the Middle Ages, contributing to scholarly discourse in the field.